

De SPARK-methode

Betere grip op kindermishandeling

Kindermishandeling treft naar schatting 90.000 -127.000 kinderen per jaar. De gevolgen zijn ernstig voor zowel de betrokken kinderen als de maatschappij. Zo blijkt dat 20% van onze volwassenen bijna alle zorgkosten maken. (UvA, Runze e.a. 2024). Deze kosten worden niet alleen vanwege een verminderde gezondheid gemaakt, maar ook als gevolg van gedrag. Denk aan werkloosheid en ziekteverzuim. En wat blijkt? De groep aan wie die kosten worden besteed had voorspeld kunnen worden. Als je weet om welke groep het gaat wordt een effectieve preventie aanpak mogelijk. Vroegsignalering en preventie lonen! En dat is precies wat de SPARK-methode doet.

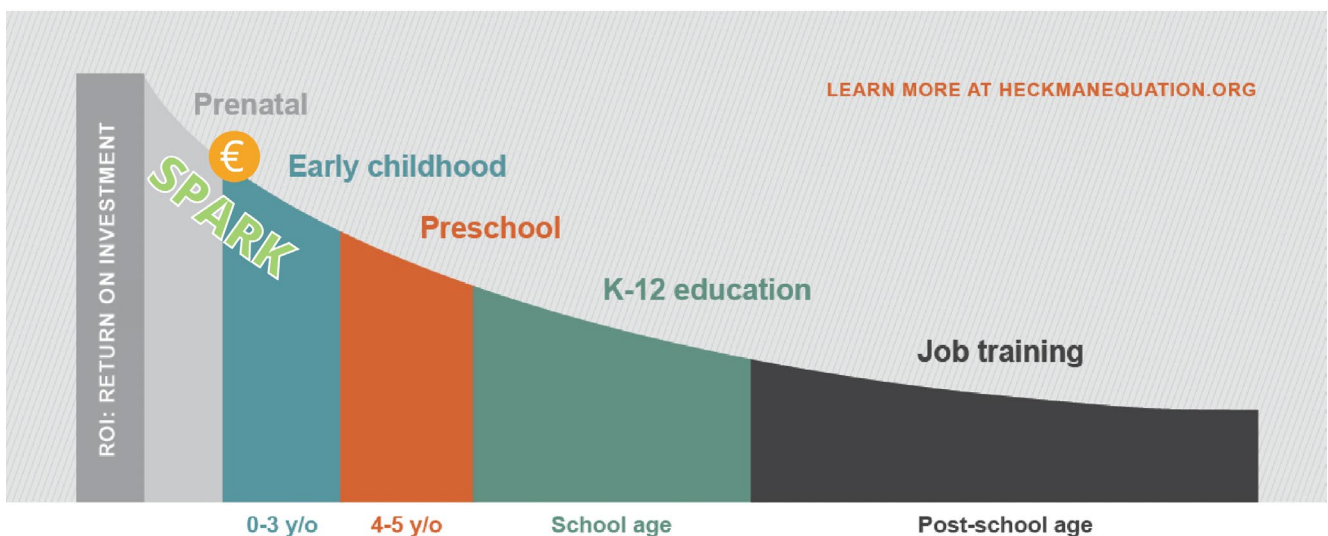
Wat werkt?

Om kindermishandeling te voorkomen en de kwetsbare groep van 20% te verkleinen is het van cruciaal belang om de risico's zo vroeg mogelijk te signaleren en in te zetten op het versterken en verbeteren van de opgroeiomstandigheden. Twintig jaar onderzoek laat zien dat de SPARK-methode beide doet. De jeugdgezondheidszorg (JGZ) heeft als enige met (bijna) alle kinderen en hun ouders in Nederland vanaf de geboorte contact en juist dat vroege contact blijkt cruciaal in het voorkomen van kindermishandeling. Preventie een vage term? Niet in dit geval!

Return on Investment

Economic impact of investing in early childhood learning.

Met de SPARK-methode sta je al vanaf de prenatale fase in contact met ouders. En dat loont in gezondheid, welzijn en welvaart.

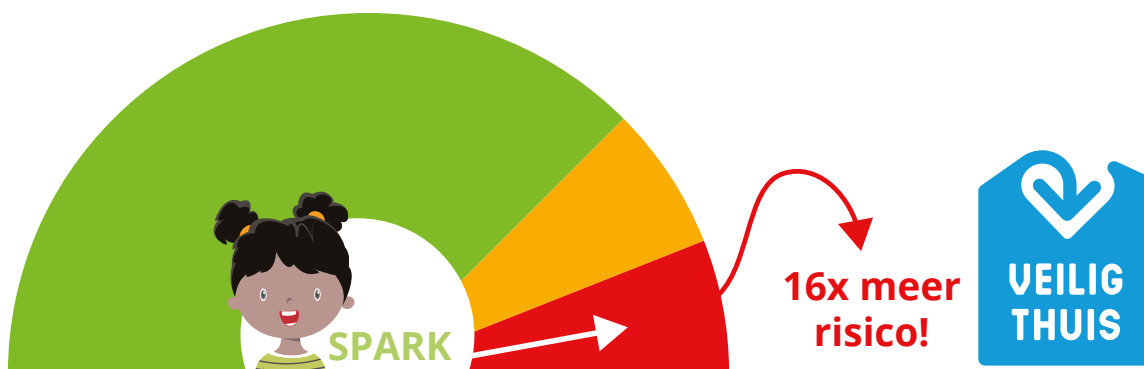
Onderzoek

Een eerste validatieonderzoek (Staal e.a., 2013) liet al zien dat de SPARK-methode goed is voor het voorspellen van meldingen van kindermishandeling bij Veilig Thuis en Bureau Jeugdzorg. Nieuw onderzoek (van der Put e.a., 2023; Stolwijk e.a. 2024) heeft dit bevestigd met jeugdbeschermingsmaatregelen en jeugdhulp met verblijf, en zelfs laten zien dat de SPARK hierin beter scoort dan diagnostische tools die specifiek op het signaleren van kindermishandeling gericht zijn. Juist een systeemgerichte en versterkende benadering, de kracht van de JGZ, blijkt te lonen.

Wat is de SPARK-methode?

De SPARK-methode staat voor **S**ignaleren van **P**roblemen en **A**nalyseren van het **R**isico bij opvoeden en opgroeien van **K**inderen. De SPARK is een gestructureerde en gevalideerde gespreksmethode die ouders en professionals ondersteunt bij het voeren van gesprekken over de opvoed- en opgroeisituatie van het jonge kind. De methode biedt een gespreksstructuur die de unieke situatie per gezin gestructureerd en oplossingsgericht in kaart brengt zodat een onderbouwde risico-inschatting gemaakt kan worden en zorg op maat geboden kan worden. Door heel breed en open met ouders in gesprek te gaan ervaren ouders het gesprek vaak als een eye-opener.

De SPARK -methode beschermt de professional tegen handelingsverlegenheid, bijvoorbeeld bij het omgaan met de meldcode, omdat de risicobeoordeling tot stand komt samen met de ouder. Samen met de ouder kijk je naar de draagkracht (beschermende factoren) en draaglast (risicofactoren) en wordt het risico op opvoed- en opgroei problemen voor dit kind in deze situatie, verdeeld in laag, verhoogd en hoog risico. [Lees meer >](#)

Bij een hoog risico heeft een kind 16 keer meer kans om bij Veilig Thuis terecht te komen.

Versterken

De kracht van de JGZ is niet alleen het zien van risicofactoren, maar juist ook het zichtbaar maken van de veerkracht en de beschermende factoren in het gezin. Wat gaat goed en hoe versterken we dat? Ook hier biedt de SPARK concrete handvatten. De SPARK-methode werkt voor de ouder als eye-opener: het helpt met bewustwording, ordenen en wegen van hun ervaringen, vragen of problemen rond de ontwikkeling en opvoeding van hun kind en vormt een mooie basis voor het gesprek.

De voorspelkracht van de SPARK-methode

De nieuwe kennis over de voorspellende waarde van de SPARK-methode is verwerkt in de trainingsmaterialen en in het digitale SPARK-formulier. Zo staat de SPARK klaar om breder gebruikt te worden als versterking voor professionals. Waarbij niet alleen de signalen vroegtijdig worden opgemerkt maar ook de ondersteuning wordt geboden die past bij de behoeften van ouders en het risico voor het kind.

Interview

Sandra de Wandel, jeugdverpleegkundige, GGD Zeeland

GGD Zeeland werkt sinds 2015 met de SPARK-methode

Wat is er voor jou als professional veranderd aan jouw werkwijze?

Toen: Voordat we met de SPARK-methode werkten, maakten we eerst op basis van ieders eer en geweten en later op basis van een door onze organisatie zelf gemaakt lijstje van vier vragen een inschatting. Deze inschatting maakte ik zelf en was dus volledig gebaseerd op mijn perspectief als professional. Vroeger werd ook zeker niet alles besproken, denk aan onderdelen als de financiële situatie of sociale steun. Dit besprak je alleen als de ouder erover begon. Maar dan is het probleem meestal al erg groot.

Nu: Met de SPARK-methode werken alle professionals binnen onze organisatie op een eenduidige manier. Ik laat de ouder eerst vertellen hoe zij het ervaren en daarna help ik hen met ordenen. Alle onderdelen van opgroeien en opvoeden komen nu aan bod. De SPARK-methode helpt mij om samen met de ouder te doorlopen wat goed gaat, waar zorgen zitten en wat dit betekent voor hun draagkracht en draaglast. Zo kom ik samen met hen tot een onderbouwde risico-inschatting.

"Ik gebruik de risicoanalyse van de SPARK zelfs bij elk contactmoment ook die zonder SPARK. Ik denk dat we zelfs zonder SPARK niet meer zouden kunnen werken."

Hoe reageren ouders op het gebruik van de SPARK-methode?

Ouders vinden de SPARK-methode prettig. Ze bespreken alles heel open en vertellen veel. De SPARK-methode biedt mij houvast om goed aan te sluiten bij de situatie van de ouder die ik voor me heb. Dat maakt elk gesprek zinvol, zowel voor de ouders als voor mezelf.

Wat zou je willen zeggen tegen JGZ-organisaties die nog niet met de SPARK-methode werken?

De SPARK-methode geeft structuur, houvast en geeft een eerlijk beeld van hoe de ouder op dat moment de situatie ziet gecombineerd met jouw professionele kennis. Je hebt zo een mooi totaalbeeld waarop je gericht verdere passend vervolg kan inzetten.

Voor specifiek signaleren en handelen bij risico op kindermishandeling is het mooie van de SPARK dat je in het gesprek met de SPARK al feitelijke informatie krijgt van de ouder. Je kunt daarna meestal in de eigen bewoordingen van de ouder het vervolg oppakken, waardoor je optimaal aansluit bij de ouder en de situatie en zo neem je hen vanzelfsprekend ook mee in het passende vervolg.

Met de SPARK-methode...

... worden risico's eerder herkend.

... zijn er minder verschillen tussen professionals bij het vroeg signaleren waardoor uitkomsten voor ouder en kind gelijk zijn, ongeacht welke professional het SPARK-gesprek voert.

... sluiten vervolgacties beter aan bij de behoeften van ouders én de mate van risico voor het kind.

... wordt een zorgvuldige afweging met zowel beschermende als risicofactoren gemaakt, die werkt.

... voorkom je het dilemma van de meldcode.

... krijg je ondersteuning door welke (voor-gecodeerde) risicofactoren het risico op kindermishandeling exponentieel toeneemt.

...krijg je ondersteuning door welke (voor-gecodeerde) beschermende factoren het risico op kindermishandeling exponentieel afneemt.

Aan de slag met de SPARK-methode?

Op de **NCJ-website** vind je meer informatie. NCJ-adviseur Ondine Engelse en onderzoeker Ingrid Staal vertellen er graag meer over. Stuur een mail naar **sparkmethode@ncj.nl** voor contact met Ondine en Ingrid en krijg antwoorden op al je vragen.

